

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Vtrùm in ieiunio ita vete[n]tur plures refectiones, vt in singulis peccetur mortiferè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

11
Lectores.

Infertur Tertio, Excusari lectores, & ministros mensæ in Monasteriis, aliquid præsumentes, secundum Caietanum v. Ieiunium, & Nauarr. c. 21. num. 13. tum quia id faciunt ne vires notabiliter debilitentur: tum quia illud est inchoatio quædam prandij; & illa diuisio seu interpositio temporis fit ex iusta causa.

cenula.

Item fumentes collatiunculam vespertinam; etiam si id faciant non solum ne potus noceat, vt olim, sed etiam alendi causâ, & absque potu: quia consuetudo permittit. Ita Nauarrus & Caietanus supra, & Medina C. de ieiunio, q. 8. mensura autem huius est, quam pro varietate locorum & personarum, consuetudo recepta tenet. non tamen permissum est vt collatiuncula illa sumatur manè, aut meridie, cenâ in vespertinam dilatâ; iuxta Caietanum & Nauarrum supra: quia est contra ius; & consuetudo id non concedit, nisi fortè aliqua causa iusta subsit; vt ratione debilitatis, negotiorum per diem agendorum, studiorum, &c. Si tamen absque causa fiat, non erit nisi veniale, iuxta Toletum, libro 6. cap. 2. quia non violatur ieiunij substantia, sed solum circumstantia illius cenulæ mutatur.

Interruptio
refectionis.

Infertur Quarto, Qui ante iustam refectionem auocatur, potest negotio illo absoluto perficere, donec satis habeat: nam ex intentione censetur vna solum refeccio, secus si satis sumperat, & surrexerit animo non redeundi: nisi fortè prandium adhuc duraret. tunc enim si mutata intentione rediret ad conuiuias à quibus recesserat, non censetur bis prandere; quia est vnicum prandium.

Infertur Quinto, Et si semel vel iterum comedere paucas buccellas extra tempus prandij non sit peccatum mortiferum, si tamen id sæpius fiat eodem die, v. g. septies vel octies, poterit esse peccatum mortiferum. Ratio est, quia crebre illa comestiuicula æquivalent notabili refectioni. Nam effectus singularum manet, & ita corroborant naturam, & tollunt ieiunij difficultatem, perinde ac si simul fierent. sicuti et si furtum vnius vel duorum assium, non sit nisi veniale; tamen si quis sæpè furtum vnius assis committeret, tandem peccaret mortifere; quia multi efficiunt quantitatem notabilem, cuius retentio est peccatum mortale.

12
Hora refe-
ctionis.

De tertio, Requiritur certa refectionis hora. hæc ex consuetudine iam passim recepta, est circa meridiem. olim erat circa nonam diei, id est, tertiam pomeridianam; vt colligitur cap. Solent, de Consecr. dist. 1. ex Concilio Cabilonensi: quæ consuetudo adhuc tempore D. Thomæ durabat, vt patet ex art. 7. Hanc horam dico requiri, non positiuè, quasi necesse sit ea hora cibum capere; quia possumus toto die abstinere, si velimus: sed negatiuè, ne videlicet ante illam sumamus, notabili temporis spatio illam præuertentes.

13

Petes, Vtrum notabilis anticipatio, v. g. per vnam vel duas horas, sit peccatum mortiferum? Plerique DD. putant esse peccatum mortale, si absque iusta causa fiat. Ita Couarruias libro 4. variat. cap. 20. num. 16. & Nauarr. cap. 21. num. 27. citant hi duo Auctores Glossam in cap. Vnum. dist. 25. v. Ieiunantibus. Sed vt notat Archidiaconus, Glossa querit, non asserit. Idem sentire videtur Paludanus distinct. 15. q. 4. art. 4. vbi dicit, notabili anticipatione sine causa facta, frangi ieiunium; & Caietanus in Summa, horam conue-

nientem tamquam vnam ex principalibus conditionibus requirit. Ratio esse potest, quia terminus ille præscriptus est, tamquam notabiliter faciens ad mortificationem carnis, & agens ieiunij difficultatem, & meritum: hoc autem tollitur illa præuentione.

Contraria tamen sententia, id esse tantum veniale peccatum, est probabilis; quam tenet Angelus verb. Ieiunium, num. 2. & Innocentius in Rubricam de Observat. ieiuniorum, n. 3. Alexander Halensis pag. 4. q. 103. m. 3. Palacius in Summam Caietani verb. Ieiunium, Toletus lib. 6. Instruct. cap. 2. & alij quidam recentiores. Ratio est, Quia non violatur substantia ieiunij; (quæ solum in duobus sita est; in abstinentia ciborum vitiorum, & abstinentia secundæ refectionis) sed circumstantia quadam accidentalis: quæ manente ieiunij substantia variari potest, & successu temporis magnam varietatem in Ecclesia habuit. Nec obstat quòd dilatio prandij multum videatur facere ad ieiunij difficultatem & carnis mortificationem: quia sicut anticipatio minuit difficultatem, quæ ante meridiem sentiri solet; ita auget eam, quæ percipitur ad vespertinam: & sic omnibus consideratis non notabiliter impedit mortificationem, quæ per ieiunium intenditur.

Quòd si iusta aliqua causa subsit, (v. g. si iter ineundum, si hospites dimittendi) non erit peccatum; vt Nauarrus supra & alij notarunt; addentes, quamuis honestam causam ad hoc sufficere. In multis Monasteriis ex privilegio vel consuetudine receptum est, vt sesquihora vel amplius ante meridiem in ieiunio prandeant.

Porrò ius est cuique pro arbitrio tempus refectionis prorogare, vt Caietanus notat; id enim ieiunij difficultatem auget; & conformius est moribus veteris Ecclesiæ: nam ex indulgentia hora vicinior concessa est.

D V B I T A T I O I I I.

Vtrum in ieiunio ita veniant plures refectiones, vt in singulis peccetur mortifere.

D. Thomas quæst. 147. art. 6.

15
Singulari
peccari ve-
fectionibus.

Quidam docent toties peccari mortifere, quoties plus quam semel comeditur. Ita Ioannes à Neapoli, teste Angelo ver. Ieiunium, num. 22. quam sententiam Medina quæst. 5. de ieiunio, & Couarruias libro 4. variat. cap. 20. num. 13. putant probabiliorē. Probatur hæc sententia; nam in aliis omnibus rebus, quando vetamur aliquid sæpius quam semel vno eodemque die, vel intra certum tempus facere, non solum vetamur facere secundo, sed etiam tertio & quarto; sicut enim sacerdos vetatur sæpius quam semel eodem die celebrare, aut fidelis sæpius communicare; aut sæpius in vita baptizari, confirmari, aut ordinari; sæpius quam semel in eodem morbi statu iungi. his enim & similibus euentis, non solum secundo, sed etiam tertio & quarto actu peccatur contra præceptum. Accedit, quòd et si ieiunium non possit perfecte seruari post secundam refectionem, potest tamen imperfectè, scilicet reliqua diei parte.

Contraria tamen sententia est probabilior, Non peccari, saltem mortifere, nisi in secunda hanc

hanc tenet Durandus in 4. d. 15. q. 11. num. 9. Gabr. in 4. d. 16. q. 3. dubit. 5. Angelus v. Ieiunium, num. 22. vbi dicit hanc esse communio-rem, Siluest. eodem, num. 22. Caietan. in Summa, eodem, & q. 147. art. 8. Nauar. cap. 21. n. 14. quam passim sequuntur recentiores.

16 Probatum Primò, Quia nemo obligatur ad impossibile: at post secundam comestionem ieiunium est impossibile illo die; ergo. Ita Angelus. Sed hæc ratio videri possit parum firma: quia qui semel comedit carnes, non potest eo die seruare ieiunium, vt ab Ecclesia præscribitur; non tamen idè potest secundò comedere siue carnes, siue pisces. deinde, etiamsi non possit seruare præceptum ieiunij quatenus vetat secundam comestionem, potest tamen seruare quatenus reliquas; sicut patet in simili de sacerdote, qui sine necessitate bis celebravit: etsi enim hic non possit seruare præceptum Ecclesiæ, quo prohibetur plusquam semel Sacrificium offerre; potest tamen illud seruare vt vetat tertiam, quartam, quintam oblationem.

Secundò probatur, Non vetantur plures comestiones absolute, sed solum vt per eas transgredimur limitem in ieiunio præstitutum, qui est vnica refectio: atqui per solum secundam hunc limitem transilimus: ergo solum secunda prohibetur. Confirmatur à simili: si certus limes constituatur, vltra quem veteris progredi, eò quòd oporteat intra illum consistere, parum interest (si illum transilias) vtrum decem, 20. an 100. passus vterius procedas. ita parum refert, si limitem ieiunij per secundam refectioem transeas, vtrum bis, ter, an quater comedas. Ita ferè Durandus & alij. Sed non satis explicant cur per solum secundam illum limitem transeamus.

17 Tertiò igitur probari potest, & clariùs, Plures refectioes non prohibentur in ieiunio, nisi quatenus earum abstinentia videtur pertinere ad mortificationem carnis: sed solum abstinentia à secunda videtur ad hoc aliquid valere; non autem à tertia vel quarta, nisi forte valde parum: passim enim homines extra tempus ieiunij (exceptis mechanicis) non nisi bis comedunt: & qui bis comedit, non potest, abstinendo à tertia, videri aliquid notabile facere, quod ad mortificationem carnis pertineat. Itaque sola secunda principaliter subtrahenda erat, vt ieiunij ratio constaret, non tertia, vel quarta. Confirm. Primò, Quia in confessione non solet explicari, nec rogari numerus refectioem; (quod tamen erat necessarium, si singula refectioes sunt peccata mortifera) sed simpliciter dici solet non seruatum ieiunium. Confirmatur Secundò, Qui ratione debilitatis vel ætatis excusatur à lege ieiunij, ita vt bis possit comedere, potest etiam ter vel quater comedere, vt passim DD. notant: quod signum est, in præcepto ieiunij non haberi rationem nisi secundæ refectiois. hic tamen non excusatur à ciborum vitiorum abstinentia; sed toties peccat, quoties illis vitur. harum enim abstinentia absolute præcipitur: quia siue vna, siue duabus aut tribus refectioibus vitaris, semper abstinentia carni ad mortificationem pertinet. Denique Ecclesia potuit hoc modo ieiunium instituire, & expediens erat ita fieri propter hominum fragilitatem.

Credibile tamen est, in tertia & quarta refectioe esse aliquod peccatum, saltem veniale: etsi

enim hæc non sint primariò prohibita, quasi earum abstinentia magnum ad corporis castigationem momentum habeat; tamen videntur prohibita secundariò: tum quia per eas longius itur vltra ieiunij limitem, & magis receditur à fine intrinseco ieiunij, quam per secundam solum, (vnde etiam communi hominum iudicio magis censetur violare ieiunij legem qui quater comedit, quam qui bis tantum) tum etiam quia illa abstinentia est nonnulla corporis castigatio, præsertim gula incitante.

18 Ex dictis inferunt aliqui Doctores, eum, qui die ieiunij sciens sumpsit ientaculum, siue id cum culpa fecerit, siue absque culpa, (vt causâ profectiois) non teneri eo die ieiunare, etiamsi contingat non proficisci. Ratio est, Quia ieiunium iam est voluntariè violatum; vel certè causa violandi data, nec potest illud reparari. Ita Nauarrus c. 21. n. 27. Paludanus in 4. dist. 15. q. 4. art. 5. Vivaldus, de ieiunio, num. 60. Siluest. v. Ieiunium, num. 21. quæ sententia est probabilis; maxime si ponamus illum non posse reliquum diei sine cibo transigere; si enim id sine incommodo posset, videretur teneri; quia ieiunium adhuc quoad vnica refectioem seruari posset.

Quod autem Paludanus addit, talem teneri alio die ieiunare; passim ab omnibus rejicitur: nam omnia Ecclesiæ ieiunia sunt certis diebus affixa, tamquam proprii illorum cultus, sicut & festorum celebratio.

19 Qui verò nesciens esse ieiunium, manè comedit, tenetur reliquo tempore seruare ieiunium, eo modo quo alij, perinde ac si nihil sumpsisset: vnde potest cum alijs prandere. Ratio est, Quia illa prior comestio, cum prorsus fuerit inuoluntaria respectu violationis ieiunij, non computatur: non enim violatur præceptum nisi per actum aliquo modo voluntarium. Ita Nauarrus, Palud. Siluest. Vivaldus, supra.

Putarem tamen, illum non posse prandere cum alijs, aut cœnare, si commodè possit abstinere; quia tunc absolute posset seruare ieiunium, quoad vnica refectioem. deinde si potest prandere, cur non potest etiam cœnare, sicut ille qui absque culpa sumpsit ientaculum causâ profectiois, & postea non est profectus? qui enim bonum ientaculum & prandium sumpsit, non potest seruare præceptum de vnica refectioe; & parum videtur referre, vtrum addat tertiam. Nihilominus Doctores sententia, quam attulimus, probabilis est.

20 Petes, Vtrum si tibi ratione laboris vel debilitatis sit licita cœna die ieiunij, possis inuitare amicum ad cœnam, quem scis solere violare ieiunium domi cœnando?

Nauarrus cap. 21. num. 24. ex Caietano docet, licitum esse, eum, qui paratus est cœnare, inuitare causâ vrbانيتatis, vel hospitalitatis, ad cœnam, quatenus cœna est actus secundum se indifferens. Id probat Primò, Licitum est inuitare ad actum per se bonum, vel indifferentem, quando iusta causa subest. Secundò, Quia Deus inuitat & iuuat ad agendum aliqua, quatenus sunt entia, quæ aliàs etiam sunt peccata. Tertiò, Quia licitum est gaudere de occasione Christi, qua parte est nostra redemptio; etsi de illa doleamus vt fuit peccatum. Quartò, Licitum est egentibus petere mutuum ab vltario, & parochiano Sacramenta à suo

à suo Parocho, quem putat peccatum, &c.

²¹ Nihilominus dicendum est, non posse talem ferio & absolute inuitari vt tecum cœnet; nec in mensa vrgeri vt comedat. Ratio est, Quia nemo potest inuitari aut incitari ad id quod sine peccato præstare non potest: atqui hic non potest sine peccato comedere, vt supponitur.

Ad ratio- nes. Vnde patet responsio ad Primum, Quia etsi cœnare in genere sit actus per se indifferens, non tamen est indifferens vt hic & nunc à tali agitur, sed malus.

Ad Secundum: Deus numquam inuitat ad aliquid quod sine peccato fieri nequit, ne vt ens quidem est: nec ad illud inuitat, nisi auxilio generali, & per se indifferente, vt alibi fuit ostentum est.

Ad Tertium: Licitum est quidem gaudere de occasione Christi, sub illa ratione, non tamen licitum fuit ad illam incitare aut inuitare Iudæos: gaudium enim potest esse de bono præcisè & per se considerato, absque approbatione cause vel circumstantiæ prauæ: non autem incitatio & inuitatio.

Ad Quartum: Id quod ibi petitur, sine peccato præitari potest. Idem dicendum de elocatione domus facta meretrici, & aliis quæ ibi adfert Nauarrus.

D V B I T A T I O I V.

Vtrum caupo peccet, si die ieiunij cœnam apponat, aut cibos vetitos.

Res est frequentissima per Germaniam & in locis hæreticorum.

²² *Apponere cibos vetitos.* Respondeo, Quod ad cibos vetitos attinet, in locis Catholicorum eos apponere, præsertim carnes, est graue peccatum; & grauius punirentur si qui id facerent, quia ibi censetur hæreseos quædam tacita professio, nisi fortè in casu aliquo particulari ratione euidentis necessitatis, vel si nihil aliud suppeteret, vel si aliquis hospitem, qui videretur fide dignus, diceret id sibi à Superioribus indultum.

²³ In locis verò hæreticorum, vbi passim ab aliis solent apponi, credo id esse licitum cauponi Catholico; positis tamen duabus conditionibus. Prima, Si hospites petant: non enim ingeri possunt non petentibus; hoc enim esset illos ad illicita inuitare. nisi fortè simul apponat carnes & pisces, vt plerique illis locis, maximè Catholicis faciunt, vt vtrique parti faciant satis, quemque suæ conscientiæ relinquentes.

Secunda, Si non potest reculare sine suo notabili incommodo: vt si alioquin ab hospitibus esset deserendus, vel aliquid incommodi passurus à Magistratu. Ratio est, Quia id per se malum non est, sed quiddam indifferens: ergo supposita legitima causa, fieri potest sine peccato. hæc enim facit vt non censetur esse professio hæresos, aut cooperatio ad malum. Confirmatur, Quia hac ratione excusantur à DD. ancillæ dominorum hæreticorum, quæ diebus ieiuniorum carnes coquunt, & cœnam apponunt; quia id sine notabili incommodo suo non possunt detrectare; & auriga vehens dominam suam ad locum adulteri; & Naaman Syrus comitans dominum suum ad locum idoli, eumque in adoratione sustentans & veluti iuuans; de quo alibi dictum est. etsi enim hæc & similia

speciem mali habeant, & reuerà mala sint, quando commodè vitari possunt; quia censentur fieri affectu cooperationis ad malum: tamen quando absque notabili incommodo non possunt detrectari, non sunt mala; non enim tunc censentur fieri causa cooperationis, sed vitandi incommodi, & inuoluntariè. Huc pertinent rationes, quas congerit Nauarr. cap. 21. num. 25. vide supra lib. 2. cap. 13. num. 29. & seq. & cap. 9. num. 122.

De cœna apponenda est distinguendum; vel enim constat istos non teneri ad ieiunium, vel constat teneri, vel est dubium. Si primum, potest eis cœna dari, modò scandalum ablit; quod vbi-que exceptum volo. Si secundum, non potest, si tamen absque incommodo possit negari. hoc fuisse probat Gabriel in 4. dist. 16. q. 3. dub. 6. & ratio est, quia tenetur impedire offensionem Dei, & lapsum proximorum, quantum commodè potest: atqui in hoc casu non solum non impedit, sed etiam cooperatur, præbens illis instrumentum peccandi, quod facile potuisset negare. hoc tamen maximè locum habet quando illi alibi habere non possunt; si enim alio ituri, & ibi cœnaturi erant, non est necesse reculare; quia peccatum non potest sic impediri; iuxta ea, quæ scribit Nauarrus cap. 21. num. 24. & Caietanus q. 147. art. 4. Idem dicendum si grauius offensuri essent Deum murmurando, conuiuendo, maledicendo, cœnâ negatâ. quo modo excusantur interdum patresfamilias, famulis & domesticis cœnam permittentes, vt Gabriel notat.

Si tertium; vel decorè possunt interrogari an excusentur à ieiunio, vel non possunt. Si possunt, sunt interrogandi, & iuxta quod responderint, faciendum. Si non possunt, propter auctoritatem, præsumendum excusari. Ratio est, Quia in dubio nemo præsumitur velle peccare, L. Merito. 7. Pro socio, & dubia in meliorem partem sunt interpretanda: de quo sup. lib. 2. cap. 29. dub. 4.

D V B I T A T I O V.

Quo iure obligemur ieiunare, & quanta sit hæc obligatio.

D. Thomas quest. 47. art. 3.

²⁵ *1. Sententia est hæreticorum.* Sunt tres sententiæ. Prima est hæreticorum nostri temporis, qui docent, fideles nullo iure ad ieiunia adstringi, sed omnia esse libera. Ratio ipsorum est, quia obligatio ieiuniorum pertinet ad iugum & seruitutem legis veteris, à qua per Christum liberati sumus; cui Ecclesia non potest nos rursus subijcere. Vnde inferunt esse superstitionem, si veluti ex obligatione ieiunes; quia id est professio quædam seruitutis legalis. Ita Caluinus lib. 4. Instit. c. 12. & Confessio Augustana art. 26. Idem ob eandem rationem docuit olim Aëtius, vt referunt S. Epiphanius hæres. 75. & S. Augustinus lib. de Hæres. cap. 53.

²⁶ *Refutatur.* Sed hæc sententia est aperta hæresis, olim à Patribus in Aërio damnata, quam etiam consensus & vltus omnium sæculorum iam inde à temporibus Apostolorum refutat; nam ab eo tempore semper in Ecclesia multa ieiunia vt obligatoria seruata fuere, non ad satisfaciendum præcepto legis veteris; (nusquam enim in lege veteri quadragesimale ieiunium, aut vigiliarum præceptum fuit) sed